

50-öringen försvinner

En informationskampanj från Sveriges Riksbank

■ Efter den 30 september 2010 kan du inte längre betala med 50-öringen

Här kan du läsa om varför 50-öringen försvinner och vad som händer med alla mynt. Dessutom kan du ta del av historien bakom 50-öringen, roliga fakta och spännande historier.

Om 50-öringen

Ordet

Ordet öre kommer troligen från latinets "aureus" som betyder guldmynt, eller från "aurum" som betyder gyllene eller guld.

Historien om öret

Fram till 1500-talet fanns öret bara som värdemått för räkning i Sverige och alltså inte som mynt. Första gången 1 öre slogs som mynt var 1522. Det präglades i Uppsala på uppdrag av Gustav Vasa. Myntet vägde 4,39 gram och innehöll 1,37 gram silver. Begreppet "kronor" där 1 krona bestämdes till 100 öre kom först 1873 med den nationella myntreformen.

De första sedlarna kom först 1661 då Sverige som första land i världen började ge ut banksedlar. Innan dess användes bara mynt.

25-, 10-, 5-, 2- och 1-öringar har tidigare funnits som myntvalörer i Sverige men har alla blivit ogiltiga. När nu också 50-öringen blir ogiltig försvinner öret helt som myntvalör.

50-öringen försvinner

En informationskampanj från Sveriges Riksbank

Gustav Vasa: Foto från Livrustkammaren

<http://lrk.lsh.se>

Lea graverade den första 50-öringen

Lea Ahlborn föddes 1826 i Stockholm. Hennes far var Sveriges officiella myntgravör. När han dog 1853 fanns det ingen gravör som kunde ta över hans post. Lea sökte då själv tjänsten och fick den år 1855. Hon blev därmed den första kvinnan i statstjänst i svensk historia. Hennes gravörmärke finns på alla svenska mynt från 1855 till 1904. Också norska och finska mynt utformades av henne.

1862 graverade Lea Ahlborn den första 50-öringen. Det sägs att den bara producerades i cirka 30 exemplar. Idag kan ett välbevarat exemplar av en sådan 50-öring ha ett samlarvärde på 40-50 000 kronor.

Lär dig mer om historien bakom de svenska mynten på Myntkabinettet i Stockholm (www.myntkabinettet.se).

50-öringen försvinner

En informationskampanj från Sveriges Riksbank

Lea Ahlborn: Foto tillhör Kungl. Myntkabinettet

www.myntkabinettet.se

Dagens 50-öringar

Sedan 1862 har det funnits tio olika typer av 50-öringar. Dagens kopparbaserade mynt kom 1992. Anledningen var att man ville minska användningen av nickel i samhället.

Dagens 50-öringar är producerade av Mint of Finland. Mynten präglas i det så kallade stämpleriet. En särskild stämpel i härdat stål med en ingraverad bild av 50-öringen ger där mynten sitt slutliga utseende. Den koppar som behövs för tillverkningen kommer oftast från Tyskland.

Läs mer om myntprägling på Mint of Finlands webbplats. (www.suomenrahapaja.fi/swe/)

Foto tillhör Kungl. Myntkabinettet

www.myntkabinettet.se

50-öringen försvinner

En informationskampanj från Sveriges Riksbank

Vad händer nu?

Efter den 30 september 2010 går det inte längre att betala med 50-öringen. Men öret kommer att finnas kvar som räkneenhet. En vara kan alltså fortfarande kosta till exempel 5,50 kr i affären. Men om du betalar kontant kommer priset att avrundas.

Hur priset ska avrundas bestäms av den nya avrundningslag som införs när 50-öringen blir ogiltig. 1-49 öre avrundas nedåt och 50-99 öre avrundas uppåt. Betalningar med kort påverkas inte av att 50-öringen blir ogiltig.

Fram till den 31 mars 2011 kan du lösa in 50-öringen på banker. Efter det kan du lägga 50-öringarna i sopsorteringen för metallskrot om du inte vill behålla dem.

De insamlade 50-öringarna skickas tillbaka till Riksbankens myntleverantör Mint of Finland som tillverkar alla svenska mynt. Där manglas först mynten så att de inte längre går att använda. Sedan smälts de ner och används för att tillverka nya mynt.

Publicerad av Stockholms Stadsmuseum

www.stadsmuseum.stockholm.se/faktarummet.php

Varför försvinner den?

Sveriges riksdag har beslutat att 50-öringen ska sluta gälla som betalningsmedel efter 30 september 2010. Det är en del i en större översyn av Sveriges sedlar och mynt. Målet är att hanteringen ska bli mer effektiv och att belastningen på miljön ska minska.

50-öringen försvinner

En informationskampanj från Sveriges Riksbank

Riksbankens undersökningar visar att 50-öringen nästan inte används längre och två av tre svenskar tycker inte att 50-öringen behövs. Dessutom vill handeln avskaffa myntet för att förenkla hanteringen av mynt.

Att 50-öringen blir ogiltig är första steget i en förändring av hela den svenska sedel- och myntserien. Riksbanken har föreslagit att en 2-krona och en 200-kronorssedel ska införas och att 20-kronorssedeln ska bytas ut mot ett 20-kronorsmynt. Riksdagen kommer att fatta beslut om förslaget under 2010.

Läs mer om den nya sedel- och myntserien på Riksbankens hemsida (www.riksbank.se)

Visste du att?

- Idag finns cirka 394 miljoner 50-öringar i omlopp i Sverige till ett värde av 197 miljoner kronor.
- När den silverfärgade 50-öringen blev ogiltig 2006 försvann ett värde av 125 miljoner kronor eftersom 250 miljoner mynt aldrig lämnades in.
- En 50-öring väger 3,7 gram och består av 97 % koppar, 2,5 % zink och 0,5 % tenn.
- 50-öringen är 18,75 millimeter i diameter och 1,80 millimeter i kanthöjd.
- Om alla 50-öringar skulle lämnas in till Riksbanken skulle de väga 1 458 ton. För att kunna transportera så många mynt krävs fler än 60 långtradare.
- 50-öringens storhetstid var på 1940 - 1950-talet. Då användes den som mest frekvent.
- Om man skulle stapla 1 800 000 st 50-öringar på varandra skulle man nå toppen på Eiffeltornet i Paris.
- En 50-öring smälter vid cirka 1 000 grader.
- 1 200 000 st 50-öringar väger lika mycket som en medelstor elefant (cirka 4 400 kg).
- Ända fram till 1961 innehöll 50-öringen silver.

Myntförfalskaren

Trollhätte-Svensson verkade som urmakare i Trollhättan på slutet av 1800-talet. Han hette egentligen Carl Napoleon Svensson och gjorde inte mycket väsen av sig. Men en sak väckte andras uppmärksamhet. Varje gång Trollhätte-Svensson handlade i affären betalade han med helt nya mynt. Ingen kunde förklara hur det gick till. Till slut larmades polisen.

Polistillslaget avslöjade att Trollhätte-Svensson ägnade sig åt omfattande myntförfalskning i sitt eget hem. Under två år hade han lyckats förfälska mynt till ett värde av totalt 500 kronor

50-öringen försvinner

En informationskampanj från Sveriges Riksbank

■ vilket var lika mycket som en halv årslön för en hantverkare. Bland mynten fanns en mängd 50-öringar.

Trollhätte-Svensson dömdes till fem års straffarbete. Efter frigivningen emigrerade han till USA och har inte hörts av sedan dess.

Polis: Källa Polismuseet

www.polismuseet.se

Om Riksbanken

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Banken grundades redan 1668 vilket gör den till världens äldsta centralbank.

Riksbanken ansvarar för penningpolitiken med målet att hålla inflationen låg och stabil. Banken har också i uppdrag att se till att betalningarna i ekonomin kan ske säkert och effektivt.

Dessutom svarar Riksbanken för landets försörjning av sedlar och mynt. I arbetet ingår bland annat att ge ut sedlar och mynt, att makulera sedlar och mynt som inte längre går att använda och att ta emot sedlar som är ogiltiga.

Läs mer om Riksbanken på www.riksbanken.se